

'Een dier heeft recht op antibiotica'

Eind 2009 maakten boerenorganisatie LTO, dierenartsenvereniging KNMvD en het ministerie van EL&I een start met het project 'Zicht op gezonde dieren'. Met een budget van 1,1 miljoen euro ging men aan de slag. Wat was het doel van dit project en wat heeft het opgeleverd?

FRANK DE VRIES

Varkenshouder Willy Wolfkamp (l.) en vaste medewerker Arjan Loozekoot.

FOTO: FRANK DE VRIES

Varkenshouder Willy Wolfkamp uit het Overijsselse Haarle was een van de deelnemers aan het project 'Zicht op gezonde dieren'. Samen met vijf

collega-varkenshouders en varkensdierenarts Rita Schuttert-Wilps van de Oosthof Samenwerkende Dierenartsenpraktijken vormde hij een ondernemersgroep.

Binnen het totale project Zicht op gezonde dieren waren er 35 ondernemersgroepen met gemiddeld 7 deelnemers per groep. De groepen kwamen de afgelopen tweeënhalf jaar diverse malen bijeen. Ze spraken met elkaar over de bewustwording voor een vermindering van het antibioticumgebruik op hun veebedrijven. Aan tafel in deze intervisiebijeenkomsten zaten veehouders, dierenartsen en bedrijfsvoorlichters van LTO. De zogenoemde 'koplopers' onder de boeren en dierenartsen vertelden aan hun ondernemersgroep hoe ze aan kop waren gekomen.

Einde project

De drukbezochte kick-outbijeenkomst in Wageningen eind februari, gaf inzage in de doelen van het project en de bereikte resultaten. Roel Schutte van LTO Noord vertelde over de knelpunten die in het project aan het licht kwamen. "Het teruggaan in diergeneesmiddelengebruik kan vaak door meer op de bedrijfshygiëne te letten en verantwoord om te gaan met antibiotica. Maar er is ergens een omslagpunt. Als je dan nog minder antibiotica wilt gebruiken als veehouder, zal je in het bedrijf moeten investeren, bijvoorbeeld in bouwkundige aanpassingen in de stal."

De nulmeting bij de bedrijven met vleesvarkens in het project, eind 2009, leverde een gemiddelde dierdagdosering (ddd) van 20 op. Die was in april 2011 gezakt naar 5 ddd. De zeugenhouders deden het ook goed in het project: in dezelfde periode tussen 2009 en 2011 daalde hun gemiddelde dierdagdosering van 23 naar 8. Er werden tijdens de bijeenkomst drie pluimen uitgereikt aan personen die zich enorm hadden ingezet voor het project. Allereerst was daar pluimveedierenarts Stefan Verhoeven van de Dierenartsenpraktijk Ell (Limburg). Hij had 'zijn' groep gepassioneerd en inhoudelijk goed begeleid. En er was een pluim voor geitenhouder Ad Brink uit Raamsdonk (NB). Hij heeft zich erg sterk gemaakt voor het berekenen van goede dierdagdoseringen voor geitenbedrijven. Varkenshouder Wolfkamp ontving ook een pluim. Hij heeft het antibioticagebruik op zijn bedrijf enorm teruggedrongen: van ruim 50 dierdagdoseringen in 2009 naar 1,2 nu. Wolfkamp: "We zagen in het project dat een gesloten varkensbedrijf makkelijker met een laag antibioticumgebruik toe kan dan andere typen van bedrijven.

En we zagen ook dat hoe minder aanvoeradressen een vleesvarkenshouder heeft, des te lager het antibioticumgebruik is. Wolfkamp heeft een gesloten zeugenbedrijf met 660 zeugen. Hij is momenteel druk aan het bouwen en wil over een jaar opgeschaald zijn naar 1.200 zeugen. Bij aankomst op het bedrijf valt een leger aan werkbussjes en bouwvallers op. "We zijn een nieuwe opfokstal aan het bouwen", verklaart Wolfkamp de drukte. Wolfkamp heeft net over de Duitse grens ook nog 5.000 vleesvarkens liggen op vijf verschillende locaties. "Ik rijd 50.000 km per jaar omdat ik vaak op de locaties ben."

De knop ging om

Wolfkamp vertelt: "Wij gebruikten antibiotica standaard als groeibevorderaar. Dat werkte fantastisch. Het spaarde voer en de varkens waren bijna nooit ziek. Heel efficiënt voor ons. Maar de knop moest om." En dat deed Wolfkamp heel rigoureuus. De ondernemersgroep van het project prikkelde Wolfkamp sterk om zijn antibioticagebruik drastisch naar beneden bij te stel-

de gemotiveerde boeren die zich vrijwillig voor het project hebben gemeld." Varkensarts Johan Kamp van dierenkliniek Hellendoorn-Nijverdal is de begeleidende dierenarts van varkensbedrijf Wolfkamp. Dierenarts Kamp vertelt dat de sterke daling van het antibioticagebruik bij Wolfkamp niet alleen op het conto van het project kan worden geschreven. "Als praktisch zijn we al in 2009 begonnen met het geven van cursussen aan boeren over medicijngebruik. En vervolgens hebben we het medicijngebruik bij onze klanten inzichtelijk gemaakt in dierdagdoseringen. Wolfkamp werd geadviseerd om te gaan enten tegen mycoplasma en circo. Door de tandjes bij de biggen voor de leeftijd van 12 uur te gaan slijpen, kreeg het bedrijf Wolfkamp 3 procent minder uitval. En het minder overleggen van tomen heeft ook bijgedragen aan de reductie van het antibioticagebruik."

Dierenartskosten

Wolfkamp is actief in vier verschillende boerenstudieclubs. En hij is voorzitter van

Varkensdierenarts Kamp: 'We zijn al langer bezig'

len. Hij had wel redenen om zoveel middelen in te zetten op dat moment (2009). Toen was zijn varkensbedrijf enorm aan het opschalen: van 180 naar ruim 500 zeugen. Daardoor waren er veel eersteworpszeugen op het bedrijf die minder weerstand hebben en dus ziektegevoeliger zijn. Er kwam ook nog een circo-infectie op het bedrijf die veel behandelingen met zich meebracht. En natuurlijk, aldus Wolfkamp, was ook een deel van het antibioticagebruik een standaardprocedure voor hem. Preventief ingezet en als een vorm van garantie dat de dieren niet ziek zouden worden. Varkensdierenarts Schuttert zag lopende het project een omslag in denken. "De varkenshouders gingen meer in termen van dierdagdoseringen denken en handelen. En dat is goed. Er is ook een soort van competitie ontstaan binnen de groep. Niemand wil de slechtste van de klas zijn." Het is wel jammer, aldus Schuttert, dat de groep veehouders een selecte groep is. "Het waren

de regio Salland van de Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV). Zo houdt hij zichzelf scherp, naar eigen zeggen. Een van die studieclubs bestaat uit een groepje topvermeerderders die ruim boven 30 biggen per jaar presteren. Wolfkamp zit zelf dicht tegen 32 afgeleverde biggen per zeug per jaar aan. In die club variëren de dierenartskosten enorm: van 50 tot 130 euro per zeug per jaar. Wolfkamp kwam van 65 euro per zeug in 2009 en ging naar bijna het dubbele: 110 euro per zeug vorig jaar. Een sterke toename van het gebruik van vaccins was de reden van deze enorme stijging in kosten. Wolfkamp vindt wel dat we met z'n allen niet moeten doorslaan in de hang naar reductie van het antibioticagebruik. "Het dierenwelzijn mag wat mij betreft nooit in het geding zijn. Een dier heeft recht op antibiotica."